

Barbora Železník: Motivace vězeňských kaplanů

Diplomová práce

Studijní program: Komunitní krizová a pastorační práce – diakonika

Posudek oponenta

Zaměstnanci věznic pracují s lidmi, kteří jsou nuceně izolováni od zbytku společnosti. Většina z nich se dopustila (často opakovaně) závažných trestných činů, mnozí nejsou schopni respektovat základní morální normy, trpí různými poruchami osobnosti apod. Práce s nimi je velmi náročná a jen výjimečně přináší viditelné výsledky, většina personálu proto dříve či později ztrácí motivaci a upadá do syndromu vyhoření. Je tedy záslužné, že autorka této diplomové práce zkoumá právě motivaci vězeňských zaměstnanců, a speciálně se zaměřuje na vězeňské kaplany, u nichž očekává vyšší míru motivace než u ostatních profesí.

Práce má logickou a přehlednou strukturu: po zevrubném popisu českého vězeňského systému (kap. 1) zkoumá podrobněji roli kaplana (kap. 2) a navrhuje hypotézy, co by ho k této práci mohlo motivovat (kap. 4); v praktické části (kap. 5 a 6) pak kvalitativním výzkumem (polostrukturované rozhovory s osmi kaplany a kaplankami) ověřuje platnost svých hypotéz. Z této struktury poněkud vybočuje pouze samostatná kapitola 3, která podává podrobnější rozbor otázky víry / nevíry v české společnosti.

Autorka využila veškerou literaturu v češtině, která je k danému tématu dostupná, a doplnila ji několika publikacemi v angličtině. V textu však působí poněkud rušivě, když se až příliš často odvolává na konkrétní autory, a to i v případech, kdy uvedená skutečnost není názorem daného autora, ale obecným faktem – např. „Personál věznice, se kterým se kaplan setkává, rozděluje Mařádek do tří skupin...“ (s. 13) Zdroje citací jsou sice v poznámkách pod úvady důsledně, ale opakovaně lze nalézt chybné číslo stránky v citované publikaci (např. pozn. č. 31, 33, 64, 73, 106).

V textu se také objevují věcné nebo terminologické nepřesnosti, zejména v prvních dvou kapitolách, které mají spíše popisný charakter. Příklady:

S. 10: „K tomu dalších 10 vazebních věznic, kde se nacházejí osoby obviněné, ale zatím nepravomocně odsouzené.“ Obvinění však nejsou odsouzení; ve všech vazebních věznicích jsou však umístěni také odsouzení.

- S. 12: autorka sice vysvětluje, proč bude v celé práci používat výraz „odsouzení“ i pro obviněné, toto řešení však nepovažuji za korektní; lepší by bylo užívat např. slova „vězni, uvěznění“ – ta platí jak pro obviněné, tak pro odsouzené.
- S. 16: mezi civilními pracovníky ve věznicích je uváděn sociální pedagog, ve skutečnosti však jde o speciálního pedagoga. Dále se uvádí, že „rozhoduje o přerušení trestu, nebo o volném pohybu mimo věznici“, pedagog však pouze navrhuje; rozhoduje ředitel věznice.
- S. 20: „Pastorací zde rozumíme působení na osoby a péče o jejich duchovní stránku.“ To je jen dílčí definice pastorační práce, přesnější je až na s. 26 (Křišťan) v kapitole o roli kaplana. Jelikož jde o klíčový pojem pro celou práci, bylo by vhodné věnovat mu samostatnou systematickou kapitolu.

- S. 21: „Jak uvádí samotné vedení duchovní péče ve věznici...“ Z kontextu i ze zdroje uvedeného pod čarou vyplývá, že autorka má na mysli zapsaný spolek Vězeňská duchovenská (nikoli „duchovní“) péče – to by mělo být uvedeno.
- S. 21: „Vězeňští kaplani mohou působit ve věznicích buď jako dobrovolníci, nebo v zaměstnaneckém poměru k věznici.“ Výraz „kaplan“ je rezervován pouze pro zaměstnance, dobrovolníci takto označováni nejsou.

Praktickou část práce považuji za velmi zdařilou, autorka většinu svých hypotéz potvrdila, některé však dotazovaní kaplani spíše vyvrátili, jak detailně vysvětluje v kapitole 6 a v závěrečné diskusi.

Témata k diskusi při obhajobě:

- Definujte a vysvětlete pojmy pastorační, spirituální péče – jejich různá pojetí, vzájemný vztah.
- Čím si vysvětľujete, že i když většina vězeňského personálu podléhá vysoké míře demotivace a vyhoření, u kaplanů je tento problém mnohem menší?

Celkové hodnocení: práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci; vzhledem k uvedeným formálním a obsahovým chybám navrhuji hodnocení C.

V Teplicích 7. 9. 2023

Mgr. Michael Martinek, Th.D.